

MIŠLJENJA I STAVOVI STANOVNIKA O RAZVOJU VINOGRADARSTVA U KALNIČKOM KRAJU

INHABITANTS' OPINIONS AND ATTITUDES TOWARDS WINE GROWING DEVELOPMENT IN THE KALNIK AREA

Đurđica Žutinić, Ivančica Hrg, I. Grgić

SAŽETAK

Kalnički kraj koji obuhvaća uže područje Kalničkog prigorja, ima vrlo pogodne klimatsko-ekološke uvjete za uzgoj vinove loze i dugu vinogradarsku tradiciju. Posljednjih nekoliko desetljeća kontinuirano se smanjuju vinogradarske površine.

U radu se iznose rezultati istraživanja provedenoga metodom usmene ankete među žiteljima kalničkoga kraja. Ciljevi rada su bili opisati sadašnje stanje i identificirati razvojne prepreke te izgled za revitalizaciju vinogradarstva u kalničkom kraju. Anketa je provedena na uzorku od 48 ispitanika, u studenome i prosincu 2010. godine. Obrada podataka obavljena je standardnim statističkim tehnikama.

Istraživanje je pokazalo da 75% ispitanika ocjenjuje stanje vinogradarstva u kalničkom kraju lošim, odnosno 20% izrazito lošim. Kao glavne razloge lošeg stanja, navode starost sela, odlazak i nezainteresiranost mladih za bavljenje vinogradarstvom/vinarstvom i općenito loše stanje u hrvatskoj poljoprivredi. Interes za ulaganje u obnovu nasada i proizvodnju izrazilo je svega 15% ispitanika. Prema njihovom mišljenju, glavne prepreke za revitalizaciju vinogradarstva su nedostatak financijskih ulaganja, usitnjenost zemljišnih površina i neorganizirani otkup grožđa i vina. Najveću perspektivu kalničkog kraja vide u razvoju seoskog turizma (95%), koji bi potaknuo i razvoj vinogradarstva i vinarstva.

Ključne riječi: vinogradarstvo, kalničko područje, razvojne prepreke i mogućnosti, lokalno stanovništvo

ABSTRACT

Kalnik, the area which covers the narrow territory of Kalnik foothills, has very favorable climatic and ecological conditions for grape growing and a long vine growing tradition. In the recent decades the vineyards sustained continuous reduction.

This paper presents the results of the "face to face" survey conducted among the rural inhabitants of the Kalnik area. The goal of research was to describe the current situation and to identify development obstacles and opportunities for the revitalization of wine growing in the Kalnik area. The survey was conducted on a sample of 48 respondents in November and December 2010. The data then processed by standard statistical techniques.

Results show that 75% of respondents find the current situation of wine growing in the Kalnik area bad and 20% extremely bad. The main reasons that situation are the age of villages, migration and the disinterest of rural youth for wine growing and also the bad situation in Croatian agriculture. The interest in investing in the grape and wine production was expressed by only 15% of respondents. According to their opinion, the main obstacles for the revitalization of wine growing are the lack of financial investments, the fragmentation of land areas and disorganized buy up of grapes and wine. They consider that rural tourism has the greatest prospect in the development of the Kalnik area and that it would encourage the revitalization of grape and wine production.

Key words: wine growing, Kalnik area, development obstacles and opportunities, local population

UVOD

U mješovitom gospodarskom modelu razvoja hrvatskih ruralnih područja, važno mjesto pripada proizvodnom potencijalu agrarnog sektora zbog raznolikih klimatskih uvjeta, reljefa i tla, što omogućava uzgoj brojnih poljoprivrednih kultura (Žutinić i Grgić, 2010.). Jedna od važnih grana poljoprivredne proizvodnje s dugogodišnjom tradicijom u Hrvatskoj je vinogradarstvo (i vinarstvo).

Tijekom sto i više godina površine pod vinogradima na današnjem području Hrvatske, stalno se smanjuju, davne 1885. godine bilo je oko 171 tisuća ha

vinograda (Grahovac, 2004.) Prema statističkim podacima, Hrvatska je 2010. god. imala 34 tisuće ha vinograda (većina ih je u posjedu poljoprivrednih kućanstva), što čini 2,5% ukupnih korištenih poljoprivrednih površina (DZS RH, 2011.). Uglavnom se radi o proizvodnji vinskog grožđa, dok je proizvodnja stolnog grožđa simbolična. (Grgić i sur., 2010.). Procjene govore da u Hrvatskoj ima oko 150 tisuća (2003. god.) proizvođača grožđa, većina su proizvođači manjeg obujma proizvodnje za vlastite potrebe. Prema podacima Hrvatskog centra za poljoprivredu, hranu i selo (HPCHS), godine 2010. u *Upisniku proizvođača grožđa, vina i voćnih vina*, evidentirano je 18.345 proizvođača s ukupno 18.678 ha vinograda. Gotovo 84% evidentiranih proizvođača posjeduju vinograde površine do 1 ha, a prevladavaju vinogradi 30 i više godina starosti (HPCHS, 2011.). Riječ je o vinogradarima koji svoje vino stavljaju na tržište.

Prosječna godišnja proizvodnja vinskog grožđa u Hrvatskoj je oko 200 tisuća tona (2005.-2010. god.), odnosno 1,3 milijuna hektolitara vina. Po ocjenama stručnjaka Hrvatska nije samodostatna u proizvodnji grožđa niti u proizvodnji vina, unatoč povoljnim prirodnim uvjetima za razvoj vinogradarstva (Grgić i sur., 2012.)

Revitalizacija vinogradarstva, osobito autohtonog sortimenta vinove loze, je od osobite važnosti za Hrvatsku kao turističku zemlju, koja proizvodnjom vina visoke kvalitete i vinima autohtonih sorata, može znatno obogatiti svoju turističku ponudu. Ta ponuda može pridonijeti razvoju turizma u ruralnim područjima s obzirom na sveprisutan trend vrednovanja lokalnih, autohtonih proizvoda, pa tako i domaćih vina, u turističkoj potrošnji.

Za istraživanje je odabrano uže područje Kalničkog prigorja¹ tzv. *kalnički kraj*² koji se nalazi u podnožju Kalničke gore. Živopisan kalnički krajolik od davnina je privlačio mnoge uglednike i ima dugu vinogradarsku povijest, koja

---

¹ Kalničko prigorje nalazi se u sjeverozapadnoj Hrvatskoj, u zapadnom dijelu Koprivničko- križevačke županije, administrativno obuhvaća Grad Križevce i općine Gornja Rijeka, Kalnik, Sveti Petar Orehovec i Sveti Ivan Žabno. Određuju ga tri reljefno-klimatska obilježja: (a) gorski krajolik na sjeveru i u središnjem dijelu Kalničke gore koji je pošumljen i slabije naseljen, (b) brežuljkasti kraj na južnim obroncima Kalničke gore, i (c) nizinsko područje uz rijeku Glogovnicu i ostale vodotoke. U svojim prirodnim granicama čini posebno vinogradarsko područje – *Kalničko vinogorje*, u okviru vinogradarske podregije *Prigorje-Bilogora*, odnosno vinogradarske regije *Kontinentalna Hrvatska*.

² U administrativnom smislu, prostorno obuhvaća područja općina Gornje Rijeke, Kalnik, i Sveti Petar Orehovec.

seže još u antičko doba. Uzlet vinogradarstva i vinarstva kalnički kraj doživljava od sredine 19. stoljeća. Blizina slobodnog kraljevskog grada Križevaca, osnivanje Gospodarskog učilišta (1860. god.) i djelovanje njegovih istaknutih stručnjaka, kasnije i osnivanje Kalničke vinske zadruge (1936. god),³ znatno su doprinijeli razvoju vinogradarstva i vinarstva u kalničkom kraju (Turković, 1982., Dobronić, 1998., Peklić, 2007.). Međutim, posljednjih desetljeća, unatoč klimatsko-ekološkim uvjetima za uzgoj vinove loze, vinogradarstvo u ovom kraju stagnira.

PROBLEM, CILJ I METODE ISTRAŽIVANJA

U revitalizaciji vinogradarstva kalničkog kraja, nedvojbeno je uloga znanosti i stručnjaka, nositelja agrarne i ruralne politike, lokalne samouprave itd., ali i lokalnog stanovništva kao glavnog razvojnog aktera. U ovom smo prilogu nastojali razmotriti stanje i budućnost vinogradarstva sa stajališta lokalnog stanovništva. Ciljevi rada su bili identificirati razvojne prepreke i izgleda za revitalizaciju vinogradarstva u kalničkom kraju.

U analizi su, kao primarni izvori podataka, korišteni nalazi usmene ankete koja je provedena u mjesecu studenome i prosincu 2010. godine. U upitnik su bila uključena pitanja otvorenog i zatvorenog tipa, svrstana u tri tematske cjeline:(a) sociodemografska obilježja kućanstva/obitelji; (b) vinogradarska proizvodnja na gospodarstvu i planovi za povećanje vinogradarskih površina; i (c) mišljenja i stavovi o stanju i budućnosti vinogradarstva u kalničkom kraju. Odgovori na prvi i drugi set anketnih pitanja, prikupljeni su od kućedomaćina, voditelja obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava. Anketiranje trećeg seta pitanja (stavovi i mišljenja) provedeno je i s odraslim ukućanima (u dobi od 19 i više godina). Konačnim uzorkom obuhvaćeno je 48 ispitanika, članova dvadeset obiteljskih gospodarstava.

Obrada anketnih podataka obavljena je na razini univarijatne analize (izračun frekvencija, postotaka i aritmetičke sredine). Kao sekundarni izvori podataka korišteni su podaci DZS RH i literaturni izvori.

---

³ Osnovana je inicijativom samih Kalničana. Za vrijeme Banovine Hrvatske zadruga je izgradila svoj podrum i nabavila svu potrebnu vinogradarsku opremu. Tijekom djelovanja otkupljivala je grožđe i vino, organizirala stručne tečajeve za zadrugare, vršila nabavu zaštitnih sredstava i repromaterijala. Na Glavnoj skupštini 1959. god. donijeta je odluka da se Kalnička vinarska zadruga ukine i pripoji Poljoprivrednoj zadruzi Kalnik (Peklić, 2007.).

REZULTATI ISTRAŽIVANJA I RASPRAVA

Stanje vinogradarstva u kalničkom kraju

Depopulacija kalničkog kraja

Statističko praćenje broja stanovnika omogućuje nam kronološki uvid u demografsko stanje datoga područja, koje uzročno-posljedično utječe na njegovu gospodarsku aktivnost (Nejašmić, 1991.). Od početka 50.-tih godina prošlog stoljeća kalnički kraj, kao i većina ruralnih prostora Hrvatske, suočava se s procesom depopulacije, odnosno s kontinuiranim smanjenjem broja stanovništva (Tablica 1.). Blizina grada Križevaca koji tada postaje središte industrije: drvne, prehrambene, građevinske, privlačio je stanovnike kalničkih sela u potrazi za novim radnim mjestima. Zbog razvoja mesne industrije, obiteljska gospodarstva se u okolnom području, sve više orijentiraju prema stočarstvu i ratarstvu, sve više se uzgajaju žitarice nauštrb vinogradarstva kao visoko radno-intenzivne proizvodnje. Iako je kalnički kraj bio pošteđen direktnih ratnih stradanja 90.-tih godina prošlog stoljeća, proces depopulacije se nastavlja i u međupopisnom razdoblju 1991.-2001. god.⁴ Ukupan broj stanovnika u sve tri općine 2001. god., bio je gotovo jednak broju koji je zabilježen davne 1857. (8.702 stanovnika).

Tablica 1. Broj stanovnika u kalničkom kraju u razdoblju 1948. – 2001. god.

Table 1 No of inhabitants in the area between 1948 and 2001

Općina/godina	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2001.
Gornja Rijeka	3 442	3 513	3 399	2 918	2 684	2 330	2 035
Kalnik	2 696	2 695	2 698	2 458	2 200	1 929	1 611
Sv. Petar Orehovec	8 078	7 938	7 745	7 224	6 394	5 684	5 137
Ukupno	14 216	14 146	13 851	12 601	11 276	9 943	8 783

Izvor:DZS RH

U selima kalničkog kraja sve je manje mladog stanovništva. Koeficijent starosti za cijelo područje 2001. god. bio je 25,7, a najveći udio starog stanovništva (60 i više godina) je u općini Kalnik (26,4%). Depopulacija i

---

⁴ Prema prvim rezultatima Popisa stanovništva 2011. godine, Općina Gornja Rijeka imala je 1.781 stanovnika, općina Kalnik 1.361, a općina Sveti Petar Orehovec 4.583, što govori o daljnjoj depopulaciji kalničkog kraja.

narušena dobna struktura stanovništva, negativno se odrazila na razvoj poljoprivrede ovoga kraja, pa tako i na vinogradarstvo.

Površine pod vinogradima

Na osnovi dostupnih podataka, na sljedećoj tablici (Tablica 2.) je prikazano kretanje površina pod vinogradima u Kalničkom prigorju za razdoblje 1970.-1990. god. Podaci zorno pokazuju da se u promatranom razdoblju kontinuirano smanjuju površine pod vinogradima.

Tablica 2. Površine pod vinogradima u Kalničkom prigorju, 1970.-1990. god.

Table 2 Vineyards in the Kalnik foothills between 1970 and 1990

Godina	1970.	1975.	1981.	1985.	1990.
Vinogradi - površina u ha	1 710	1 679	1 643	1 583	1 499

Izvor: DZS RH

Prema Popisu poljoprivrede iz 2003. god. u Kalničkom prigorju bilo je ukupno 609 ha vinograda. Istodobno u njegovom užem području - kalničkom kraju, bilo je ukupno 276 ha vinograda s ukupno 1,3 milijuna trsova. Više od polovice vinogradarskih površina nalazi se u Općini Sveti Petar Orehovec (59%), a preostali dio je podjednako raspoređen u općinama Gornja Rijeka i Kalnik.

Sortiment vinove loze je u skladu s preporučenim, odnosno, dozvoljenim sortama za podregiju *Prigorje – Bilogora*. Od bijelih sorata prevladava graševina, zatim chardonnay, sivi i bijeli pinot, rajnski rizling te kraljevina. U nešto manjoj količini ima moslavca, silvanca, sauvignona, muškata žutog, plaveca žutog i lipovine, te vrlo malo semillona. Među crnim sortama najčešća je frankovka, potom pinot crni i portugizac, a ima i nešto kavčine. Važno je napomenuti da u kalničkom kraju, gotovo uopće više nema direktno rodni hibrida.

Rezultati anketnog ispitivanja

Opis uzorka

U anketi je sudjelovalo 20 kućedomaćina i 28 odraslih članova njihovih obitelji. Uglavnom se radi o četveročlanim obiteljima (60%). Od ukupnog broja anketiranih osoba, 35% se bavi isključivo poljoprivredom, ostali se povremeno uključuju u poljoprivredne poslove. Najčešće imaju srednjoškolsko obrazovanje (52%), dok nešto više od trećine (35%) 4 razreda ili završenu osnovnu školu. Polovica anketiranih kućedomaćina su poljoprivrednici, trećina ih je u dobi od 41 do 50 godina, 45% ima 51 do 60 godina, a 20% kućedomaćina starije je od 60 godina.

Obilježja vinogradarstva na anketiranim gospodarstvima

Anketirana gospodarstva prosječno posjeduju 4 ha poljoprivrednog zemljišta, na kojem dominira uzgoj žitarica (pšenica i kukuruz). Sva gospodarstva imaju vinograd, najčešće u dvije parcele (55%), 20% u tri i više parcela, dok preostala imaju vinograd u jednoj parceli. Površina parcele se kreće od 500 do 1500 m². Prosječno gospodarstvo ima 6.000 trsova po ha. Prevladavaju vinogradi ekstenzivnog uzgoja, tj. starohrvatski uzgojni oblik uz kolac (65%), a 35% vinograda podignuto je na žici i riječ je o mlađim nasadima. Među bijelim sortama najčešća je graševina, a među crnim frankovka. Proizvedeno vino se uglavnom koristi za osobnu potrošnju, a tek 20% gospodarstava prodaje vino.

Preorijentacija na uzgoj drugih kultura dovela je do smanjivanja vinogradarskih površina, 50% kućedomaćina izjavilo je da su prije 10 – 20 godina imali veći vinograd. Zbog starosti kućedomaćina, ali i nezainteresiranosti mlađih članova za bavljenje vinogradarstvom, dosta tradicijskih klijeti je na prodaju, a dio vinograda je iskrčen i zbog starosti nasada.

Većina obiteljskih gospodarstava ima osnovnu opremu za vinogradarenje, manji traktor ili kultivator (niti jedan od ispitanika više ne obrađuje vinograd ručno) s osnovnim priključcima. Opremljen vinski podrum ima svega 15% gospodarstava, dok većina (85%) u blizini vinograda ima klijet, od kojih 65% ispunjava osnove uvjete za preradu grožđa i čuvanje vina. Drvene hrastove

bačve prosječno stare 30 godina, ima 70% gospodarstava, ostala posjeduju suvremene bačve od inoxa.

Unatrag pet do deset godina u vinogradarsku i podrumarsku opremu ulagalo je samo troje kućedomaćina. Većina anketiranih (85%) je izjavila da u sljedećih nekoliko godina ne planira ulagati u obnovu nasada i vinogradarsku opremu, niti širiti vinogradarske površine.

Ispitanici su potvrdili da u njihovoj neposrednoj blizini nema organiziranih tečajeva ili predavanja iz vinogradarstva i podrumarstva, ali su svi izrazili želju za pohađanjem, kada bi se organizirali u njihovim selima. Stariji ispitanici su potvrdili da je nekad bilo stručnih tečajeva iz vinogradarstva (Kalnička vinarska zadruga), te da su vinogradarima bili vrlo korisni. Ako bi se organizirali stručni tečajevi, najviše bi ih zanimale teme iz ekonomike vinogradarstva i podrumarstva, potom investicije u podizanje nasada, te tehnološki savjeti stručnjaka u podrumarstvu i uzgoju vinove loze.

Mišljenja i stavovi o stanju i revitalizaciji vinogradarstva u kalničkom kraju

U ocjeni sadašnjeg stanja i izgledima za revitalizaciju vinogradarstva kalničkog kraja, kao što je prethodno rečeno, sudjelovalo je 48 ispitanika. Na pitanje „Kako ocjenjujete stanje vinogradarstva u vašem kraju?“ dobili smo sljedeće odgovore: 75% ispitanika smatra da je stanje loše, 20% izrazito loše, a tek 5% da je stanje zadovoljavajuće. Svi su ispitanici svjesni činjenice da je nekoć kalnički kraj bio poznat kao vinogradarsko područje. Također, svi znaju i za autohtonu sortu *klešćec* koja se nekad uzgajala u ovom kraju (danas stručnjaci nastoje oživiti uzgoj te autohtone sorte). Kao glavne razloge nazadovanja vinogradarstva, spominju starost sela, odlazak mladih sa sela i nezainteresiranost mlađe populacije za bavljenje poljoprivredom i vinogradarstvom te općenito loše stanje u poljoprivredi.

Svi anketirani su mišljenja da je potrebno obnoviti vinogradarstvo u kalničkom kraju. Na pitanje što vide kao glavne prepreke revitalizaciji vinogradarstva, dobili smo mnoštvo odgovora, koje smo po učestalosti svrstali u nekoliko skupina. Kao najvažniju prepreku revitalizaciji vinogradarstva, ispitanici navode *nedostatak financijskih sredstava za investiranje u nove nasade*. Poznato je da se povrat ulaganja u ovu proizvodnju ostvaruje tek nakon

nekoliko godina. Seoska kućanstva po mišljenju ispitanika, nemaju svoja financijska sredstva za ulaganje, potpore u poljoprivredi su male ili nikakve, a bankovni krediti opterećeni visokim kamatama. Druga po važnosti prepreka jest *usitnjenost poljoprivrednih površina*. Poljoprivredna kućanstva ovoga kraja u pravilu posjeduju male površine vinograda, najčešće i u više parcela. Okrupnjavanje tih parcela je barem zasada, teško izvedivo, jer ako i ima pojedinačnog interesa za okrupnjavanje vinograda ili prodaju poljoprivrednog zemljišta, većina tog zemljišta nije gruntovno sređena. Kao treći problem ističu *neorganizirani otkup (viškova) grožđa i vina*. Prema kazivanju ispitanika u kalničkom kraju nema organiziranog otkupa grožđa i vina, koji je nekada postojao, i bio poticaj većoj proizvodnji. Također, kao možebitne prepreke revitalizaciji vinogradarstva navode: "nedostatak zadružnog povezivanja seljaka"; potom "nesređeno tržište poljoprivrednih proizvoda"; "nedostatak stručne potpore"; "nedostatak razvojnih programa za ovaj kraj"; "nedostatak vanjskih investitora" i "nisku naobrazbu seljaka".

Iako svega 15% ispitanika planira povećati vinogradarsku proizvodnju, zanimalo nas je što bi po njihovom mišljenju trebalo učiniti za bržu revitalizaciju vinogradarstva ovoga kraja. Među 6 ponuđenih odgovora⁵ ispitanici su najviše rangirali odgovor "*osigurati povoljne kredite*" (prosječna ocjena je 4,80), potom "*siguran plasman*" - (4,65), "*stabilna udruga vinskih proizvođača*" - (4,45), "okrupnjavanje zemljišta" - (4,20), "zainteresirati mlade za vinogradarstvo" - (4,20) i "osigurati stručnu pomoć" - (3,85).

Vizija razvoja kalničkog kraja i uloga vinogradarstva

Usprkos navedenim, lošim gospodarskim i demografskim prilikama u kalničkom kraju, preostalo stanovništvo vezano je za svoj kraj, te ga smatra ugodnim mjestom za život. Zadovoljni su prometnom povezanošću svojih sela s obližnjim naseljima, komunalnom infrastrukturom, lokalnim liječničkim uslugama, te uvjetima za školovanje djece. Nedostaje im više kulturnih događanja i sadržaja za zabavu i rekreaciju, osobito za mlade stanovništvo. Nisu zadovoljni materijalnim standardom svoje obitelji, pa tako ni uređenošću stambenih i gospodarskih objekata.

---

⁵ Ponuđene odgovore ispitanici su trebali vrednovati skalom od pet ocjena, gdje je 5= jako važno...do 1= uopće nije važno.

Kao razvojne prednosti kalničkog kraja ističu ljepotu prirodnog krajolika i nezagađen okoliš, bogatu kulturnu baštinu (spominju utvrdu Kalnik, crkve, stare klijeti⁶) i tradicionalne proizvode (sir⁷, vino, rakija i sl.). Stoga i ne čudi, da najveću perspektivu kalničkog kraja vide u razvoju seoskog turizma (95% ispitanika). Kao moguće opcije u ostvarenju toga cilja, predlažu razvoj agroturističkih obiteljskih gospodarstava, otvaranje vinske ceste, što nalaže modernizaciju i opremanje vinskih podruma i otvaranje degustacijskih prostora i poboljšanje ponude gastronomskih specijaliteta karakterističnih za kalnički kraj. Za realizaciju te vizije potrebni su jasno koncipirani razvojni programi, ali i šira pomoć društvene zajednice (općina, županije i resornih ministarstava).

ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

Od davnina u kalničkom kraju, postoji duboka povezanost njegovih žitelja s vinogradarstvom i vinom. Unatoč povoljnim prirodnim uvjetima za uzgoj vinove loze, sadašnje stanje vinogradarstva nije zadovoljavajuće. Površine pod vinogradima se od 70.-tih godina prošlog stoljeća, u kalničkom kraju, stalno smanjuju. Tome je pridonijela depopulacija kalničkog kraja, ali i preorijentacija stanovništva na proizvodnju drugih, manje radno-intenzivnih poljoprivrednih kultura.

Radi detaljnijeg uvida u stanje i mogućnosti revitalizacije vinogradarstva u kalničkom kraju, provedeno je anketno istraživanje među lokalnim stanovništvom. Rezime osnovnih nalaza ankete bili bi sljedeći:

- Gospodarstva u kalničkom kraju posjeduju razmjerno male vinogradarske površine, najčešće u dvije parcele, prosječne veličine od 500 do 1500 m². U vinogradima prevladava starohrvatski uzgojni oblik uz kolac (65%), od bijelih sorata dominira graševina, a od crnih frankovka. Proizvedeno vino se uglavnom koristi za osobnu potrošnju (80%).
- Stanje u vinogradarstvu kalničkog kraja većina ispitanika (75%) ocjenjuje lošim, te su svi mišljenja da je potrebno revitalizirati tu granu poljoprivredne proizvodnje. Kao glavne prepreke revitalizaciji vinogradarstva

---

⁶ U potkalničkom selu Obrežu nalazi se jedinstveni niz starih drvenih klijeti, nazvanih „Ilica“, koje svjedoče o tradiciji vinogradarstva ovoga kraja i ljubavi stanovništva prema dobroj kapljici.

⁷ U kalničkom kraju dio domaćinstava uspješno se bavi proizvodnjom više vrsta sira. Udruženi u udругu, odlaze na izložbe, te osvajaju nagrade za svoje proizvode.

navode nedostatak financijskih sredstava, usitnjenost zemljišnih površina i neorganizirani otkup.

- Najveću perspektivu u razvoju kalničkog kraja vide u seoskom turizmu (95% ispitanika) gdje bi se obazrivo koristili bogati prirodni i kulturni potencijali ovoga kraja.

Kalnički kraj, nažalost kao i mnoga ruralna područja Hrvatske, suočavaju se s procesom depopulacije, koju prati i gospodarsko nazadovanje. Nužno je na lokalnoj, ali i državnoj razini, iznalaženje primjerenih rješenja i programa, temeljenih na razvoju poljoprivrede i seoskog turizma, u kojem vinogradarstvo i vinarstvo zasigurno ima važnu ulogu.

Članak je napisan na podlozi diplomskog rada pod naslovom „Stavovi i mišljenja stanovnika o razvoju vinogradarstva u Kalničkom prigorju“

Mentor: Prof. dr. sc. Đurđica Žutinić, članovi povjerenstva: Prof. dr. sc. Ivo Grgić, Prof. dr. sc. Bernard Kozina, datum obrane: 05. 03. 2012. god.

LITERATURA I IZVORI PODATAKA

1. Dobronić, Lelja. (1998). Kalnički plemenitaši, Matica hrvatska Križevci, Križevci.
2. Grahovac P. (2004). Regionalni razvoj hrvatske poljoprivrede, Zbornik Ekonomskog fakulteta u Zagrebu, godina 2, 1:15:32.
3. Grgić I., Kovačić, D., Bedek Željka (2010). Liberalizacija hrvatskog tržišta vina – izazov i/ili prijetnja, U Proceedings – Abstracts - 45. hrvatski i 5. međunarodni simpozij agronoma / Marić Sonja i Lončarić Zdenko (ur.), Sveučilište Josip Juraj Strossmayer, Poljoprivredni fakultet u Osijeku i B.E.N.A., EurAgEng, ISFAE, Opatija, 15-19. veljače, str. 239-243.
4. Grgić, I., Gugić, J., Zrakić, Magdalena. (2012): Samodostatnost Republike Hrvatske u proizvodnji grožđa i vina, Agronomski glasnik, 73, 3:113-124.
5. Hrvatski centar za poljoprivredu, hranu i selo. (2011). Izvješće o radu Hrvatskog centra za poljoprivredu, hranu i selo za 2010. god. Zagreb.
6. Naselja i stanovništvo RH 1857-2001., DZS RH, <http://www.dzs.hr/>
7. Nejašmić, I. (1991). Depopulacija u Hrvatskoj, Globus, Zagreb.

8. Peklić, I. (2007). Kalnička vinarska zadruga, rukopis
http://www.vinogradarstvo.hr/fileovi/Kalnicka_vinogradarska_i_vocarska_zadruga-kalnik.pdf (očitano 27. 09.2011.)
9. Popis poljoprivrede 2003., DZS RH, <http://www.dzs.hr/>
10. Statistički godišnjak SR Hrvatske, godišta: 1970, 1985, 1990, DZS RH, Zagreb.
11. Statistički ljetopis Republike Hrvatske 2011., DZS RH, <http://www.dzs.hr/>
12. Turković, Z. (1982). Sto godina vinogradarstva Hrvatske, Savez poljoprivrednih inženjera i tehničara Hrvatske, Rijeka.
13. Žutinić, Đurđica, Grgić, I. (2010). Family farm inheritance in Slavonia region, Croatia, Agric. Econ. 56, 12:522-531.

Adresa autora – Author's address:

Prof. dr. sc. Đurđica Žutinić
Agronomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu,
Zavod za agrarnu ekonomiku i ruralni razvoj
e-mail: dzutinic@agr.hr

Primljeno – Received:

15.04.2012.

Ivančica Hrg, dipl. ing. agr. – VVV
Grdeničeva 12
48260 Križevci
e-mail: hrg.iva@gmail.com

Prof.dr.sc. Ivo Grgić
Agronomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu,
Zavod za agrarnu ekonomiku i ruralni razvoj,
e-mail: igrbic@agr.hr